

Izveštaj o javnom dugu Crne Gore na 31. decembar 2015. godine

SADRŽAJ

UVOD	2
1. Stanje i promjene u javnom dugu Crne Gore	2
2. Kretanje državnog duga u toku 2015. godine	6
2.1 Spoljni dug.....	6
2.2 Unutrašnji dug	11
3. Dug lokalne samouprave	13
4. Otplata duga	15

UVOD

Zakonska regulativa koja se odnosi na pitanje javnog duga Crne Gore definisana je odredbama Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti („Sl. list Crne Gore“, br.20/14).

Javni dug je, u skladu sa pomenutim Zakonom, definisan kao dug centralnog i lokalnog nivoa, odnosno opšteg nivoa države. Centralni nivo države su državni organi i organi državne uprave, pravna lica i privredna društva koja pretežno pružaju usluge od javnog interesa, koja su pod upravljačkom kontrolom i najvećim dijelom finansirana od države. Lokalni nivo su organi opštine, pravna lica i privredna društva koja pretežno pružaju usluge od lokalnog interesa i koja su pod upravljačkom kontrolom i najvećim dijelom finansirana od opštine.

Shodno odredbama Zakona, Državnim dugom upravlja i evidenciju o postojećem dugu države, uzetim dugoročnim i kratkoročnim pozajmicama i datim garancijama vodi Ministarstvo finansija.

Nadležni organ u opštini vodi evidenciju o postojećem dugu opštine, uzetim dugoročnim i kratkoročnim pozajmicama i datim garancijama i o tome dostavlja Ministarstvu finansija izvještaj kvartalno u roku od 30 dana, od isteka kvartala.

Ministarstvo finansija objedinjava evidenciju o javnom dugu i godišnji izvještaj o javnom dugu dostavlja Vladi Crne Gore u roku od 90 dana od isteka fiskalne godine.

1. Stanje i promjene u javnom dugu Crne Gore

Neto javni dug Crne Gore na dan 31.12.2015. godine, uzimajući u obzir depozite Ministarstva finansija koji uključuju i 38.477 unci zlata, iznosi **2.361,58 mil. eura**.

Posmatrajući iznos neto javnog duga u odnosu na bruto domaći proizvod (BDP), javni dug na kraju 2015. godine iznosi **64,61% BDP-a**. Naglašavamo da su podaci o visini BDP-a nezvanični podaci Ministarstva finansija, kao i da će se u septembru objaviti zvanični podaci od strane Zavoda za statistiku. Nakon zvaničnog objavljenog iznosa BDP-a, Vlada Crne Gore će, u cilju otklanjanja rizika od nestabilnosti javnih finansija, pripremiti sanacioni plan, a Ministarstvo finansija će do tada analizirati i pripremiti predlog metodologije za sprovođenje sanacionog plana.

Tabela 1. JAVNI DUG 31.12.2015. GODINE

Stanje državnog duga

Spoljni dug				
Kreditor	stanje duga u mil. eura	% BDP-a	% Spoljnog duga	% Ukupnog javnog duga
		3.655,00		
Međunarodna banka za obnovu i razvoj (IBRD)	220,93	6,04	11,29	9,13
Pariski klub Povjerilac	98,53	2,70	5,04	4,07
Međunarodna Asocijacija za razvoj (IDA)	59,97	1,52	3,07	2,48
Evropska Investiciona Banka (EIB)	105,37	2,88	5,39	4,36
Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD)	12,79	0,35	0,65	0,53
Banka za razvoj Savjeta Evrope (CEB)	12,83	0,35	0,66	0,53
Evropska Komisija	3,90	0,11	0,20	0,16
Njemačka banka za razvoj (KfW)	33,59	0,92	1,72	1,39
Mađarski zajam	8,02	0,22	0,41	0,33
Poljski zajam	7,63	0,21	0,39	0,32
Francuski kredit - NATIXIS	6,41	0,18	0,33	0,27
EUROFIMA	15,72	0,43	0,80	0,65
Češka Exim Banka	9,48	0,26	0,48	0,39
Steiermarkische Bank und Sparkassen AG	12,10	0,33	0,62	0,50
Erste Banka	12,00	0,33	0,61	0,50
Credit Suisse Banka	166,00	4,54	8,49	6,86
Kineska Exim Banka	172,80	4,73	8,83	7,14
Instituto del credito oficial (ICO) - Španski kredit	4,30	0,12	0,22	0,18
Austrijski kredit	6,19	0,17	0,32	0,26
EUROBOND	957,80	26,21	48,96	39,60
Deutsche Bank	30,00	0,82	1,53	1,24
Ukupno spoljni dug	1.956,36	53,53	100,00	80,88
Unutrašnji dug				
Kreditor	Stanje duga	% BDP-a	% Domaćeg duga	% Ukupnog javnog duga
Devizna štednja	43,14	1,18	13,47	1,78
Restitucija	93,14	2,55	29,08	3,85
Kredit kod komercijalnih banaka	36,58	1,00	11,42	1,51
Kredit kod nefinansijskih institucija	0,00	0,00	0,00	0,00
Zaostale penzije	1,79	0,05	0,56	0,07
Državni zapisi	77,71	2,13	24,26	3,21

Državne obveznice za Fond rada	2,64	0,07	0,82	0,11
Domaće obveznice	27,95	0,76	8,73	1,16
Pravna lica i privredna društva	37,34	1,02	11,66	1,64
Ukupno domaći dug	320,29	8,76	100,00	13,24
Ukupno državni dug	2.276,65	62,29		94,12

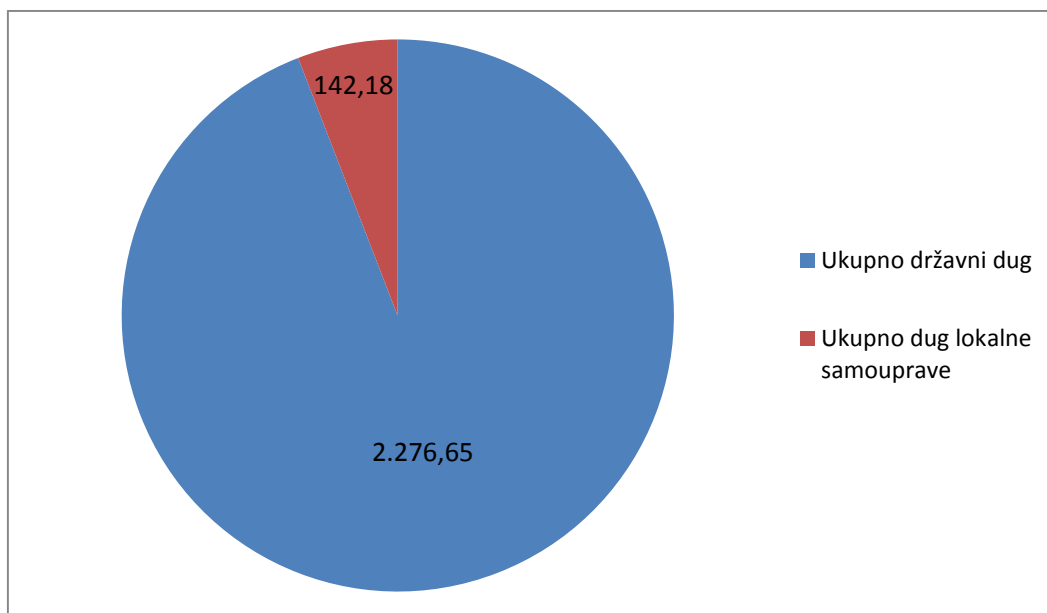
**Stanje duga lokalne samouprave
31.12.2015.**

Naziv opštine	stanje duga	% BDP-a	% Lokalnog duga	% Ukupnog javnog duga
		3.655,00		
Andrijevića	0,00	0,00	0,00	0,00
Bar	0,00	0,00	0,00	0,00
Berane	4,88	0,14	3,43	0,20
Bijelo Polje	14,28	0,39	10,04	0,59
Budva	60,59	1,66	42,61	2,50
Cetinje	10,49	0,29	7,38	0,43
Danilovgrad	2,96	0,08	2,08	0,12
Gusinje	0,00	0,00	0,00	0,00
Herceg Novi	0,82	0,02	0,58	0,03
Kolašin	6,65	0,18	4,68	0,27
Kotor	0,00	0,00	0,00	0,00
Mojkovac	0,65	0,02	0,46	0,03
Nikšić	6,15	0,17	4,33	0,25
Petnjica	0,00	0,00	0,00	0,00
Plav	0,59	0,02	0,41	0,02
Plužine	0,28	0,01	0,20	0,01
Pljevlja	4,22	0,12	2,97	0,17
Podgorica	22,98	0,63	16,16	0,95
Rožaje	3,15	0,09	2,22	0,13
Šavnik	0,35	0,01	0,25	0,01
Tivat	0,00	0,00	0,00	0,00
Ulcinj	3,03	0,08	2,13	0,13
Žabljak	0,11	0,00	0,08	0,00
Ukupno dug lokalne samouprave	142,18	3,89	100,00	5,88

	Stanje duga	% BDP-a
UKUPNO JAVNI DUG: DRŽAVNI DUG + DUG LOKALNE SAMOUPRAVE	2.418,83	66,18

DEPOZITI Ministarstva finansija uključujući i 38.477 unci zlata	57,25
--	--------------

UKUPNO: JAVNI DUG - DEPOZITI	2.361,58	64,61
-------------------------------------	-----------------	--------------

Grafikon 1. Grafički prikaz odnosa državnog duga i duga lokalne samouprave na dan 31.12.2015. godine

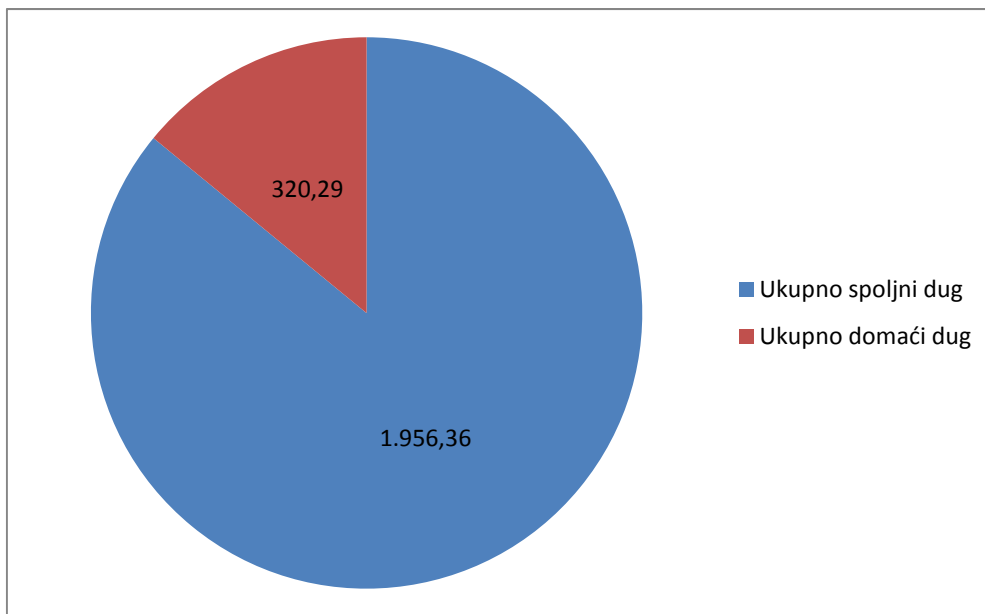
Javni dug Crne Gore na dan 31.12.2015. godine, bez depozita, iznosi 2.418,83 mil. eura i sastoji se od državnog duga koji iznosi 2.276,65 mil. eura (u koji je uključen dio duga lokalne samouprave u iznosu od 35,33 mil.eura, po ugovorima za koje je Ministarstvo finansija zaključilo ugovore sa ino kreditorima, a sa opštinama podkreditne ugovore, jer se Ministarstvo finansija pojavljuje kao direktni zajmoprimac te je pomenuti iznos uključen u stanje državnog duga) i duga lokalne samouprave koji iznosi 142,18 mil. eura (Tabela br.1 i Grafikon br. 1).

Posmatrajući iznos duga, bez depozita u odnosu na bruto domaći proizvod (BDP), javni dug na kraju 2015. godine iznosi 66,18% BDP-a, od čega državni dug iznosi 62,29% BDP-a, dok dug lokalne samouprave iznosi 3,89% BDP-a. Što se tiče strukture javnog duga, kako smo i naveli, najveći dio se odnosi na državni dug koji se sastoji od spoljnog i unutrašnjeg duga. Spoljni dug

iznosi oko 1.956,36 mil. eura, i najvećim dijelom ga čine eurobond obveznice u iznosu od oko 957,80 mil. eura, projektni zajmovi kod Međunarodne banke za obnovu i razvoj u iznosu od oko 220,93 mil. eura, kineski EXIM kredit za izgradnju dionice autoputa Smokovac-Mateševo u iznosu od oko 172,80 mil. eura, projektni zajmovi kod Evropske investicione banke u iznosu od oko 105,37 mil. eura i drugi. Unutrašnji dug najvećim dijelom čini dug po osnovu restitucije u iznosu od oko 93,14 mil eura, državnih zapisa u iznosu od 77,71 mil. eura, dug za staru deviznu štednju 43,14 mil. eura i drugi.

2. Kretanje državnog duga u toku 2015. godine

Državni dug Crne Gore na dan 31.12.2015. godine iznosi 2.276,65 mil. eura i sastoji se od unutrašnjeg duga koji iznosi 320,29 mil. eura i spoljnog duga koji iznosi 1.956,36 mil. eura (Tabela br.1 i Grafikon br.2).

Grafikon br.2 Grafički prikaz odnosa spoljašnjeg i unutrašnjeg duga na dan 31.12.2015. godine

2.1 Spoljni dug

Spoljni dug na kraju 2015. godine iznosi 1.956,36 mil. eura i porastao za 394,67 mil. eura u odnosu na kraj 2014. godine. Spoljni dug najvećim dijelom čine eurobond obveznice u iznosu od oko 957,80 mil. eura, projektni zajmovi kod Međunarodne banke za obnovu i razvoj u iznosu od oko 220,93 mil. eura, kineski EXIM kredit za izgradnju dionice autoputa Smokovac-Mateševo u iznosu od oko 172,80 mil. eura, projektni zajmovi kod Evropske investicione banke u iznosu od oko 105,37 mil. eura, Credit Suisse banka u iznosu od oko 166,00 mil. eura, njemačka banka za razvoj KfW u iznosu od oko 33,59 mil. eura, pariski klub

povjerilaca u iznosu od oko 98,53 mil. eura i Deutsche banka u iznosu od oko 30,00 mil eura kao i ostali.

Stanje ino duga uvećano je, najvećim dijelom, emisijom euroobveznica u iznosu od 500 mil. eura. Sredstava obezbjeđena emisijom euroobveznica namijenjena su za finansiranje budžetskog deficita, otplatu duga i servisiranja obaveza zdravstva i stvaranja fiskalne rezerve.

Pored navedenog aranžmana, tokom 2015. godine, potpisani su i sljedeći kreditni aranžmani:

- Kredit Banke za razvoj Savjeta Evrope – za projekat „Projekat socijalnog stanovanja“, u iznosu od 10 miliona eura;
- Kredit Evropske Investicione Banke – za projekat „Vodosnabdijevanje i otpadne vode - D“, u iznosu od 10 miliona eura;
- Kredit KfW-a – za projekat „Vodosnabdijevanje - faza V - komponenta 2“, u iznosu od 28,8 miliona eura.

Osim toga, tokom 2015. godine, angažovana su sredstva u ukupnom iznosu od 206,77 miliona eura i to:

- za projekat Svjetske banke „Energetska efikasnost – dodatno finansiranje“, u iznosu od oko 1,8 mil. eura,
- za projekat „LAMP“ u iznosu od oko 1,5 mil. eura,
- za projekat „MIDAS“ u iznosu od 1,8 mil. eura,
- za projekat „Upravljanje industrijskim otpadom“, u iznosu od 1,13 miliona eura,
- za projekat „Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost“, u iznosu od 1,34 mil. eura,
- iz KfW kredita za projekat „Vodosnabdijevanja i sanacija otpadnih voda“ (faza III, faza IV i faza V), u ukupnom iznosu od oko 9,15 mil. eura,
- iz KfW kredita za projekat „Energetska efikasnost u javnim ustanovama“ (faza I i faza II), u ukupnom iznosu od oko 5,9 mil. eura,
- iz kredita sa Vijećem Evropske Razvojne Banke, za projekat „Izgradnja i rekonstrukcija predškolskih ustanova“, u iznosu od 3,75 mil. eura,
- iz kredita sa EIB-om za projekat „Rehabilitacija puteva i zaobilaznica“, u ukupnom iznosu od 7,6 mil. eura,
- iz kredita sa kineskom Exim bankom, za projekat „Finansiranje autoputa Bar – Boljare (Smokovac-Mateševo)“, u iznosu od 172,8 mil. eura.

Napominjemo da će se otplata duga po prethodno pomenutim aranžmanima najvećim dijelom vršiti iz budžeta države, osim za kredite KfW banke za projekat „Vodosnabdijevanja i sanacija otpadnih voda“ faza III i V, koji će se vraćati iz budžeta jedinica lokalne samouprave.

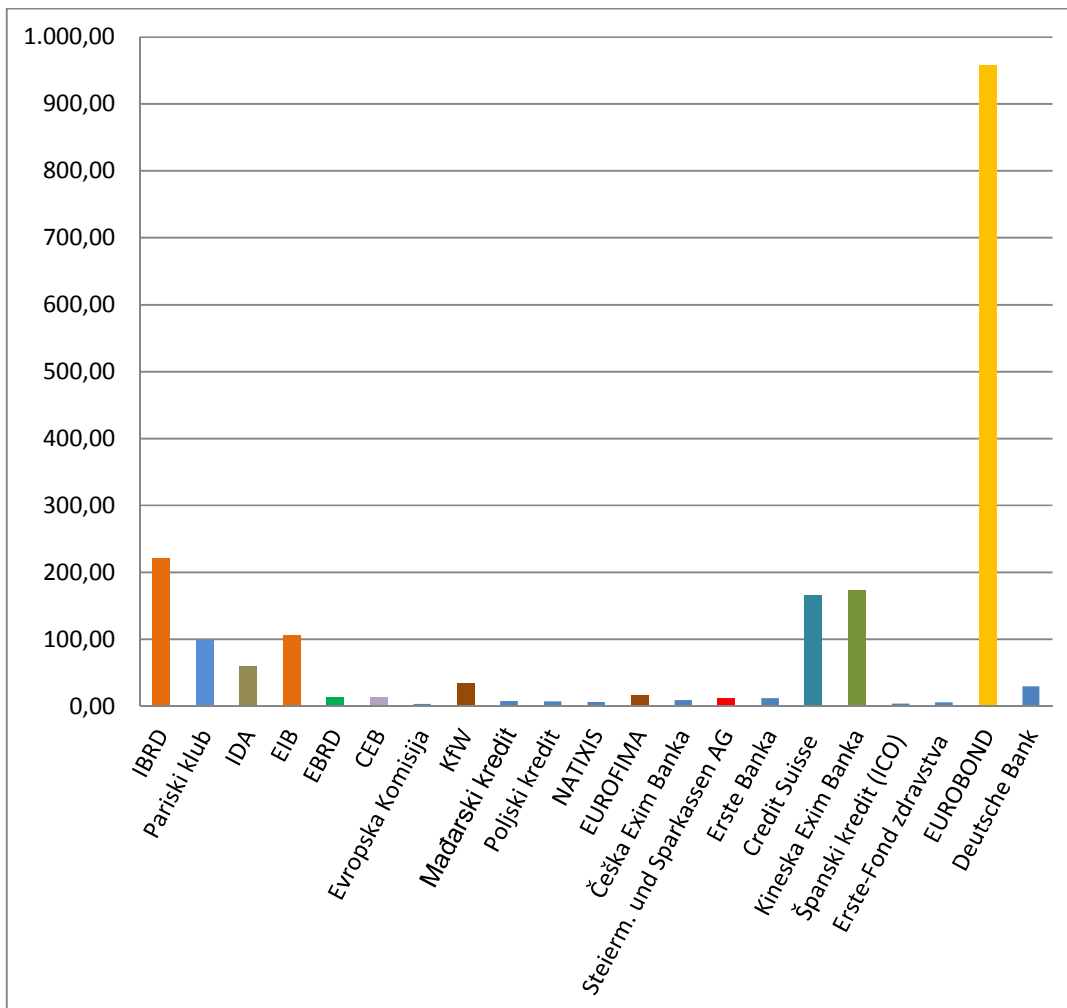
Otplata ino duga u 2015. godini izvršena je u iznosu od 320,03 miliona eura, od čega se na smanjenje i otplatu ino duga odnosi oko 100,47 miliona eura, dok se ostatak u iznosu od 219,56 miliona eura odnosi na otplatu ino duga po osnovu euroobveznica.

U iznos spoljnjeg duga nijesu uključene obaveze po osnovu neriješenih dužničko-povjerilačkih pitanja prema Libiji, Kuvajtu, Češkoj i Slovačkoj u visini od oko 1% BDP-a. Dug prema vladama ove četiri zemlje Crnoj Gori je pripao po osnovu raspodjele nealociranog duga (5,88% od 38% za Srbiju i Crnu Goru), i shodno Sporazumu o pitanjima sukcesije iz Beča 29. juna 2001. godine rješava se usaglašenim stavovima u okviru Komiteta za podjelu finansijske aktive i pasive bivše SFRJ.

Navedeni podatak o stanju ino duga podrazumijeva iznose angažovanih (povučenih) kreditnih sredstava po pojedinim kreditima (Tabela br.2 i Grafikon br.3), kao i podatak o nepovučenim sredstvima (Tabela br.2).

Tabela 2. Podaci o stanju ino duga i iznos nepovučenih sredstava kredita (u mil.eura)

Spoljni dug	31.12.2015.	31.12.2015.
Kreditor	Stanje duga u mil. eura	Nepovučena sredstva
Međunarodna banka za obnovu i razvoj (IBRD)	220,93	58,57
Pariski klub	98,53	0,00
Međunarodna organizacija za razvoj (IDA)	59,97	0,00
Evropska investiciona banka (EIB)	105,37	60,41
Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD)	12,79	13,61
Razvojna banka Savjeta Evrope (CEB)	12,83	16,25
Evropska Komisija	3,90	0,00
Njemačka banka za razvoj (KFW)	33,59	99,26
Mađarski kredit	8,02	0,00
Poljski kredit	7,63	0,00
Francuski kredit - NATIXIS	6,41	0,00
EUROFIMA	15,72	0,00
Češka Exim Banka	9,48	0,00
Steiermarkische Bank und Sparkassen AG	12,10	0,00
Erste Banka	12,00	0,00
Credit Suisse Banka	166,00	0,00
Kineska Exim Banka	172,80	691,19
Instituto del credito oficial (ICO) - Španski kredit	4,30	0,00
Erste Banka - Fond zdravstva	6,19	0,00
EUROBOND	957,80	0,00
Deutsche Banka	30,00	0,00
Ukupno spoljni dug	1.956,36	939,29

Grafikon 3. Grafički prikaz spoljšnjeg duga u milionima eura na dan 31.12.2015. godine

Prema navedenim podacima, dug kod međunarodnih finansijskih institucija (Svjetska banka i njene afilijacije - IBRD, IDA, zatim Pariski klub, EIB, EBRD, CEB, Evropska zajednica i KfW) iznosi oko 14,99% BDP-a, dug po bilateralnim (mekim) zajmovima (ugovori sa Vladama Austrije, Mađarske, Poljske, Francuske, Španije, Eurofima, Češka Exim Banka, Mađarska Exim banka, Kineska EXIM banka i Steiermarkische Bank und Sparkassen AG) iznosi oko 6,64% BDP-a dok dug po osnovu kreditnih aranžmana za potrebe budžeta (Eurobond, Credit Suisse, Erste Bank i Deutsche bank) iznosi oko 31,90% BDP-a.

2.2 Unutrašnji dug

Unutrašnji dug je u toku 2015. godine smanjen za oko 60,93 mil. eura u odnosu na kraj 2014.godine i iznosi oko 320,29 mil. eura. (Tabela br. 3 i Grafikon. br. 4).

Unutrašnji dug najvećim dijelom čini dug po osnovu restitucije u iznosu od oko 93,14 mil eura, državnih zapisa u iznosu od 77,71 mil. eura, dug za staru deviznu štednju 43,14 mil. eura i drugi.

Smanjenje unutrašnjeg duga, prije svega uzrokovano je otplatom duga po osnovu emisije domaćih obveznica i kredita kod domaćih komercijalnih banaka.

U toku 2015. godine izvršena je otplata duga po osnovu dugoročnih kredita kod komercijalnih banaka u iznosu od 34,79 mil. eura, zatim otplata duga po osnovu obveznica Crne Gore za isplatu neisplaćenih potraživanja zaposlenih za čijim radom je prestala potreba u iznosu od oko 1,19 mil. eura i otplatu oko 6,66 mil. eura kredita nefinansijskih institucija uslijed nastavka realizacije projekata Direkcije za saobraćaj, otplatom redovne rate za restituciju u iznosu od oko 2,23 mil. eura, otplatom domaćih obveznica u iznosu od oko 10,26 mil. eura kao i otplatom redovne rate za deviznu štednju u iznosu od oko 13,50 mil. eura. Tokom godine je bilo zaduženja po osnovu državnih zapisa koji su refinansirani i korišćeni za tekuću likvidnost tokom godine u iznosu od oko 175,25 mil.eura.

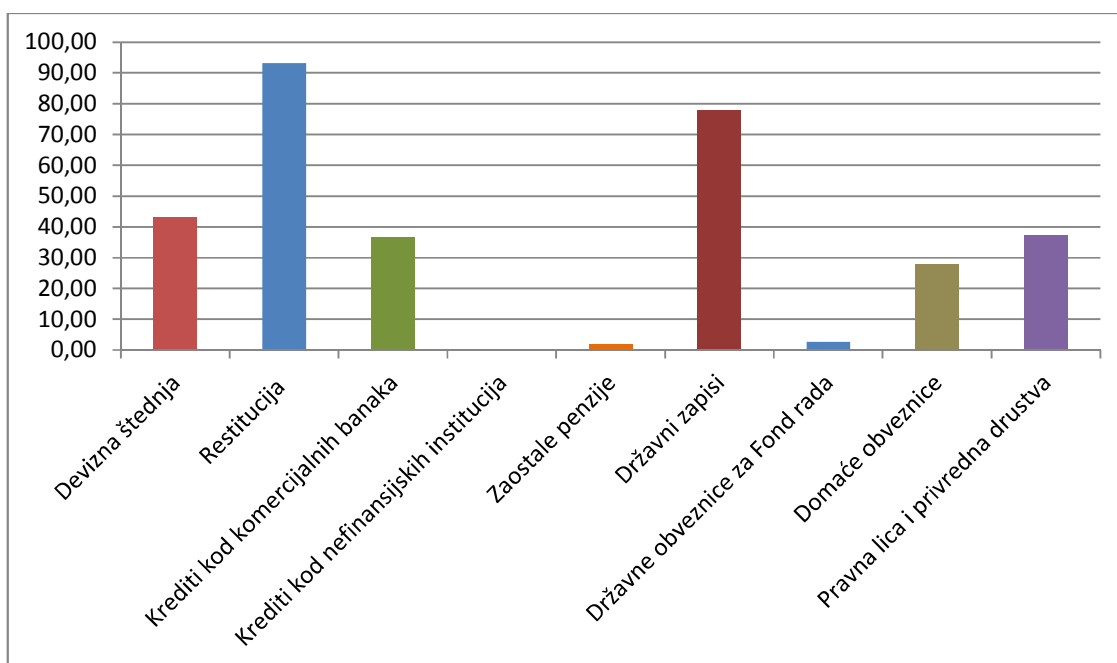
Ukupna obaveza po osnovu restitucije iznosi oko 93,14 miliona eura, što je za 3,24 mil. eura više nego na kraju 2014. godine. Povećanje iznosa duga po osnovu restitucije uzrokovano je donošenjem novih rješenja za povraćaj oduzetih imovinskih prava.

Ukupna obaveza po osnovu stare devizne štednje na kraju 2015. godine iznosi oko 43,14 mil.eura, što je za oko 12,56 mil. eura manje nego na kraju 2014. godine.

U stanje domaćeg duga uključen je i dug pravnih lica i privrednih društava koja pretežno pružaju usluge od javnog interesa, koja su pod upravljačkom kontrolom i najvećim dijelom finansirana iz budžeta države, u iznosu od oko 37,34 mil. eura. U iznos pomenut duga najvećim dijelom uključen je dug Željezničke infrastrukture u iznosu od oko 24,34 mil. eura, Željezničkog prevoza u iznosu od oko 10,73 mil. eura, duga Radio televizije Crne Gore u iznosu od oko 1,78 mil. eura i drugi.

Tabela 3. Podaci o stanju domaćeg duga (u mil. eura)

Kreditor	Stanje domaćeg duga na 31.12.2015.
Devizna štednja	43,14
Restitucija	93,14
Kredit kod komercijalnih banaka	36,58
Kredit kod nefinansijskih institucija	0,00
Zaostale penzije	1,79
Državni zapisi	77,71
Državne obveznice za Fond rada	2,64
Domaće obveznice	27,95
Pravna lica i privredna društva	37,34
Ukupno domaći dug	320,29

Grafikon 4. Grafički prikaz domaćeg duga u milionima eura na dan 31.12.2015. godine

3. Dug lokalne samouprave

Konsolidovani dug opština iznosi oko 177,51 mil. eura, prema najnovijim podacima dostavljenim od strane opština za kraj 2015. godine, kao i podacima Ministarstva finansija, što je za oko 10,57 mil. eura više nego na kraju 2014. godine, i u tabeli državnog duga je prikazan na dva načina:

- kroz stanje državnog ino duga uključen je dug opština po Ugovorima koje je potpisala Vlada Crne Gore sa ino kreditorima, a sa opštinama podkreditne sporazume, u iznosu od oko 35,33 mil. eura (iznos povučenih, neotplaćenih sredstava)
- kroz stanje duga lokalne samouprave, u iznosu od oko 142,18 mil. eura.

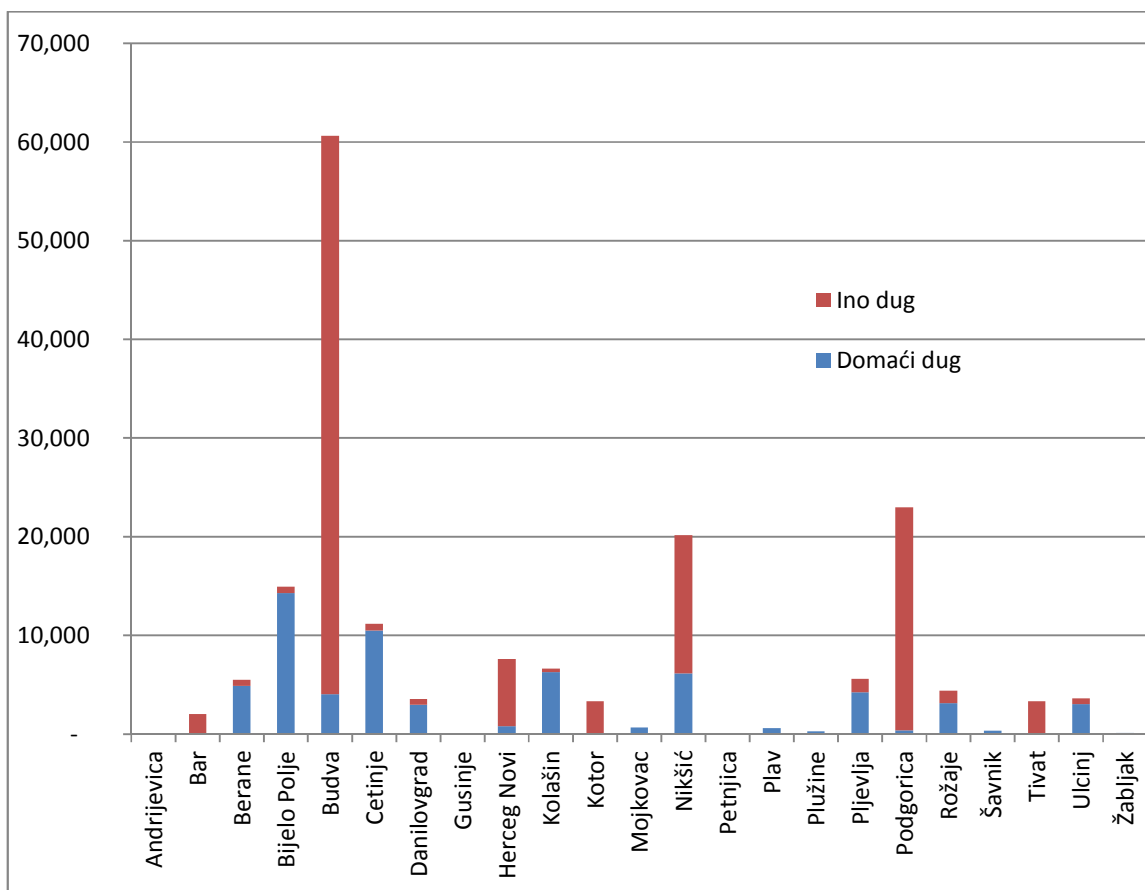
Napominjemo da se dug lokalne samouprave u iznosu od oko 43,80 mil. eura vraća iz sredstava Egalizacionog fonda.

U nastavku slijedi tabela konsolidovanog duga lokalne samouprave na kraju 2015. godine.

Tabela 4. Konsolidovani dug lokalne samouprave

Opština	Domaći dug	Ino dug	Ukupno
Andrijevića	-	-	-
Bar	-	2,04	2,04
Berane	4,88	0,64	5,52
Bijelo Polje	14,28	0,64	14,92
Budva	4,02	56,61	60,63
Cetinje	10,49	0,68	11,17
Danilovgrad	2,96	0,59	3,55
Gusinje	-	-	-
Herceg Novi	0,82	6,78	7,60
Kolašin	6,27	0,38	6,65
Kotor		3,33	3,33
Mojkovac	0,65		0,65
Nikšić	6,15	14,00	20,15
Petnjica	-	-	-
Plav	0,59	-	0,59

Plužine	0,28	-	0,28
Pljevlja	4,22	1,40	5,62
Podgorica	0,36	22,61	22,97
Rožaje	3,15	1,26	4,41
Šavnik	0,35	-	0,35
Tivat	-	3,35	3,35
Ulcinj	3,03	0,59	3,62
Žabljak	0,11	-	0,11
UKUPNO	62,61	114,90	177,51

Grafikon 5. Grafički prikaz odnosa konsolidovanog domaćeg i inostranog duga lokalne samouprave na dan 31.12.2015. godine

4. Otplata duga

U toku 2015. godine izvršena je otplata državnog duga po glavnici, rezidentima i nerezidentima, u ukupnom iznosu od 541.742.968,76 eura, otplata duga iz ranijeg perioda u iznosu od 18.899.061,49 eura kao i otplata kamata, rezidentima i nerezidentima, u ukupnom iznosu od 81.691.925,21 eura.

Sa pozicija Ministarstva finansija na otplatu obaveza iz ranijeg perioda utrošena su sredstva u ukupnom iznosu od oko 18,90 mil. €, a za sljedeće namjene: otplata duga po osnovu stare devizne štednje 13,55 mil. €, otplata obaveza po Zaključcima Vlade u iznosu od 0,45 mil. €, otplata preuzetih dugova za Montenegroairlines u iznosu od 3,67 mil. €, po osnovu sudskih rješenja 1,28 mil. €.

Struktura otplate je prikazana u narednoj tabeli:

Tabela br.7. - Servisiranje državnog duga u 2015. godini

Budžetska pozicija	2015
4611 - Otplata glavnice rezidentima	221.709.652,12*
4612 - Otplata glavnice nerezidentima	320.033.316,64
4630 - Otplata obaveza iz prethodnih godina	18.899.061,49
4161 - Otplata kamate rezidentima	6.167.762,35
4162 - Otplata kamate nerezidentima	75.524.162,86
UKUPNO	642.333.955,46

* Tokom godine refinansirani su državni zapisi u iznosu od oko 175,25 mil.eur